

การถอดบทเรียนประสบการณ์และการเรียนรู้
ด้านนวัตกรรมเพื่อสร้างสรรค์สังคม
วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

.....

1. ชื่อ-สกุล ผู้เล่าเรื่อง อาจารย์วรุฒิ อ่อนน่วม
2. ชื่อ-สกุล ผู้บันทึก ดร.จิรัชฌา วิเชียรปัญญา
3. บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เล่าเรื่อง

อาจารย์ประจำวิชา RTV 222 การเขียนบทและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ ตำแหน่ง: หัวหน้าสาขาวิชา
วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และ รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา วิทยาลัยนิเทศศาสตร์

4. ชื่อเรื่องที่เล่า การขับเคลื่อนการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมการศึกษา
5. บริบท หรือความเป็นมาของเรื่องที่เล่า

รายวิชา RTV 222 การเขียนบทและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ เป็นรายวิชาพื้นฐานของหมวดวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ นักศึกษาจะต้องเรียนรู้หลักการพื้นฐานการผลิตรายการโทรทัศน์และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในด้านการออกแบบเนื้อหารายการไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งยังต้องฝึกปฏิบัติภาคสนามเป็นกลุ่มเพื่อผลิตรายการโทรทัศน์ ถือเป็นภาระอันหนักหน่วงในการต้องฝึกฝนและพัฒนาไปพร้อม ๆ กันหลายมิติ

การเรียนการสอนในช่วงที่ผ่านมา ผู้สอนพยายามคิดค้นหาวิธีการสอนที่มีความสมดุลกันทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และสรุปผลของการสอนเพื่อสะท้อนปัญหา ทำให้พบว่า หากมุ่งเน้นภาคทฤษฎีมากเกินไปจะทำให้ศึกษาไม่สามารถลงมือผลิตรายการได้ผลที่น่าพึงพอใจได้ นักศึกษาอาจไม่เข้าใจเทคนิควิธีการผลิต แต่ในขณะที่เดียวกันหากเน้นการลงมือปฏิบัติมากเกินไป ผลงานของนักศึกษาจะขาดความลุ่มลึกในแง่ของเนื้อหา จึงทำให้ผู้สอนต้องทบทวนหากระบวนการสอนที่ปรับสมดุลภาคทฤษฎีและปฏิบัติอย่างลงตัว

จึงนำมาสู่การออกแบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อขับเคลื่อนผลงานนักศึกษาให้ได้มาตรฐาน นักศึกษาเข้าใจหลักการพื้นฐานการผลิต จัดลำดับการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน และออกแบบสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีนวัตกรรมในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ผู้สอนได้ปรับรูปแบบการสอนใหม่ โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้เป็น Module แบ่งเป็น 4 Module ได้แก่ **Principle and Primary Production** เริ่มต้นเรียนรู้หลักการพื้นฐาน สร้างสรรค์ผลงานอย่างง่าย ๆ **Re-production by Mentor System** จากผลงานชิ้นเดิม ปรับใหม่ รื้อใหม่ ด้วยการ ใช้ระบบพี่เลี้ยงเพื่อให้ได้ผลงานที่มีมาตรฐานกว่าเดิม **Content Design by Target Group** สร้างสรรค์รายการจากกลุ่มเป้าหมาย ใช้หลักคิดที่หลากหลายและบูรณาการงานวิจัยเข้าสู่ชั้นเรียน **Challenge Production** สร้างสรรค์รายการภายใต้แนวคิดร่วมกัน แต่แตกต่างกันที่เนื้อหา ลงพื้นที่จริง แก้ปัญหาจริง และประเมินผลงานร่วมกัน

6. วิธีการ / ขั้นตอน หรือกระบวนการที่ทำให้งานนั้นสำเร็จ

Module 1: Principle and Primary Production

ให้ความสำคัญกับหลักการพื้นฐานของการผลิตรายการและการพัฒนาเนื้อหารายการ ควบคู่ไปกับการขับเคลื่อนผลงานของนักศึกษาแต่ละกลุ่มให้ได้ออกมาชิ้นแรก สร้างการเรียนรู้โดยผสมผสานการสอนหน้าชั้นเรียน ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือ ทำความรู้จักกับโปรแกรมการตัดต่อ เข้าถึงห้องสมุดเสียงเพลงที่ถูกลิขสิทธิ์ ถอดรหัสรายการโทรทัศน์ออกมาเป็นตัวอย่าง แล้วจึงเริ่มสร้างผลงานชิ้นแรกในรูปแบบสปอตโปรโมทภายใต้แนวคิดเดียวกัน “30 ปี นิเทศศาสตร์ 30 ปี วิทย์-โทรทัศน์” ความยาวเพียง 1 นาที แนนอนว่าผลงานชิ้นแรกยังไม่ได้มาตรฐานอย่างที่ควรจะเป็น จึงนำไปสู่การผลิตซ้ำผลงานชิ้นเดิมต่อไปในเดือนที่ 2

Module 2: Re-production by Mentor System

ในเดือนที่ 2 เปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้เป็นระบบพี่เลี้ยง (Mentor) เข้ามาปรับใช้ โดยให้รุ่นพี่บัณฑิตใหม่ ที่ผ่านโครงการบริการวิชาการภายนอกมาก่อน มีความทักษะความสามารถและประสบการณ์การผลิตรายการ มาช่วยประเมินผลงานชิ้นก่อนของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม และลงมือเป็นรุ่นพี่แต่ละกลุ่ม ผู้สอนจะเลือกพี่เลี้ยงประจำกลุ่มให้โดยพิจารณาจากวิธีคิดของรุ่นพี่และจุดเด่นจุดด้อยของน้องๆ ในกลุ่ม พี่เลี้ยงจะให้คำแนะนำและชี้แนวทางในการปรับแก้ไขให้ดีกว่าเดิม เมื่อถึงวันที่น้องๆ ได้ลงมือผลิตงานร่วมกับรุ่นพี่จะต้องมีการประชุมงานเพื่อวางแผนงานในการทำงาน และผลิตในบริเวณมหาวิทยาลัย เพื่อให้ผู้สอนสามารถสังเกตการณ์ได้อย่างใกล้ชิด จนผลิตงานได้จนเสร็จสมบูรณ์ ผลที่ได้รับจากการประเมินผลงาน คือ นักศึกษาได้เรียนรู้มาตรฐานการทำงานอย่างมืออาชีพ เรียนรู้ที่จะปรับปรุงแก้ไขงานให้มีมาตรฐาน และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

Module 3: Content Design by Target Group

เดือนที่ 3 สร้างสรรค์รายการเด็ก ในแง่เนื้อหารายการและกระบวนการผลิต รายการเด็กถือว่าเป็นรายการที่มีความซับซ้อนมาก ใช้กระบวนการพัฒนาแนวคิดรายการที่หลากหลาย และมีข้อระมัดระวังในการทำงานหลายจุด ผู้สอนนำผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบรายการโทรทัศน์และการผลิตรายการโทรทัศน์ต้นแบบสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว” มาบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน ประชุมทีมในห้องและพัฒนาความคิด และรายงานผลความคิดที่ละขั้นตอน (Group Action) เพื่อให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มได้สังเกตการณ์การทำงานของเพื่อนกลุ่มอื่นๆ และปรับใช้กับกลุ่มของตนเองได้ (Benchmark) หลังจากนั้นนัดหมายประชุมทีมเป็นรายกลุ่มกับผู้สอน เพื่อเป็นโอกาสให้ผู้สอนได้ประเมินสมรรถนะทางความคิดของนักศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อเสริมจุดเด่น และลดจุดด้อยในการทำงาน ก่อนที่จะปล่อยให้นักศึกษาลงปฏิบัติงาน ถ่ายทำนอกสถานที่ และประเมินผลงานร่วมกันทั้งชั้นเรียน ผลปรากฏว่า กลุ่มนักศึกษาหลายๆกลุ่ม สามารถผลิตผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่ยังไม่ได้มาตรฐาน โดยผู้สอนได้ทำการนัดพบรายกลุ่มเพื่อพูดคุยหารือ และให้กำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงาน Final Project ต่อไปในเดือนสุดท้ายของการเรียนการสอน

Module 4: Challenge Production

ในเดือนที่ 4 เป็นเดือนสุดท้ายของการเรียน นักศึกษาจะได้แสดงความสามารถในการผลิตผลงานที่ทำทายความสามารถ ผู้สอนได้ออกแบบรายการ “ก้าวที่แสนไกล Go far away The series” รายการท่องเที่ยวเพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร.9 ที่จากไปไกลแสนไกล เป็นรายการรูปแบบผสม Film Travel Documentary ถือเป็นรายการที่มีความซับซ้อนที่สุดและนักศึกษาแต่ละกลุ่มจะต้องสร้างสรรค์เนื้อหาให้สอดคล้องเชื่อมโยงภายใต้แก่นรายการเดียวกัน ในงานชิ้นสุดท้ายผู้สอนจะให้นักศึกษาลงพื้นที่ หาข้อมูล นำเสนอเป็นโครงร่างรายการ

พัฒนาเป็นตัวบทและลงถ่ายทำ นำเสนอความคืบหน้าเป็นระยะ และประเมินผลงานร่วมกันทั้งชั้นเรียน รวมทั้งยังให้ผู้เรียนได้ประเมินจุดเด่น จุดด้อย และสิ่งที่ควรพัฒนาของตนเองด้วย

ผลงานนักศึกษาที่ได้มาตรฐาน และเป็นผลงานที่ชุมชน หรือท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ คือ ผลงาน ตอน “อุทัยธานี” เป็นรายการท่องเที่ยวที่เล่าเรื่องการเดินทางของกลุ่มเพื่อนที่ออกไปหาแรงบันดาลใจในการทำงาน และได้พบกับเรื่องราว สถานที่ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ร.9 เมื่อผลงานดังกล่าวได้ประเมินในชั้นเรียนแล้ว นักศึกษาที่ผลิตผลงานชิ้นนี้ ได้ส่งมอบให้กับจังหวัดอุทัยธานี และได้รับการตอบรับจากหน่วยงานราชการในการเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด และยังเป็นการรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ร.9

7. เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่ทำให้เกิดความสำเร็จ

การผลิตรายการโทรทัศน์ เป็นกระบวนการทำงาน ที่ไม่ได้ใช้เพียงแค่อารมณ์ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ หรือแรงบันดาลใจเท่านั้น แต่การจะขับเคลื่อนผลงานให้สำเร็จลุล่วง คือ สร้างจิตสำนึกการเป็นเจ้าของงาน (Sense of belonging) ผู้สอนต้องสร้างความรู้สึกรักในผลงานของตนเอง ค้นหาความสามารถที่แท้จริงซึ่งอาจซุกซ่อนอยู่ และสร้างศรัทธาต่อความสามารถของตนเอง เชื่อมมันในทีมและขับเคลื่อนไปพร้อมกัน ถือเป็นเทคนิคเชิงจิตวิทยา ต้องอาศัยพื้นที่การสนทนากลุ่มกับนักศึกษาเป็นรายกลุ่ม เพื่อเข้าถึงนักศึกษาแต่ละคนได้ เมื่อนักศึกษาเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตน ได้รับการเรียนรู้จากกระบวนการที่หลากหลาย และมีโจทย์งานที่ทำทายความคิดสร้างสรรค์ก็จะสามารถผลิตผลงานที่เกิดความภาคภูมิใจของตนเองได้

8. ผู้ที่มีส่วนร่วมทำให้เกิดความสำเร็จ และบทบาทของบุคคลนั้น (ที่ไม่ใช่ผู้เล่า)

กลุ่มรุ่นพี่ (Mentor) ที่ผ่านโครงการบริการวิชาการภายนอก ได้แก่ โครงการนักนิเทศศาสตร์สัญจรสู่ภูมิภาค และโครงการนักนิเทศศาสตร์รุ่นเยาว์ ซึ่งเป็นโครงการที่จัดต่อเนื่องทุกปี รุ่นพี่จะสามารถประเมินผลงานของน้องในเบื้องต้นได้ รวมถึงสามารถหาจุดด้อย ที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะของน้องๆแต่ละคนในที่มิได้ และเมื่อผลิตผลงานร่วมกันแบบ Coaching จะสามารถเจาะลึกการทำงาน และเพิ่มเติมทักษะที่ต้องพัฒนาของน้องได้ทันที

9. อุปสรรคหรือปัญหาในการทำงาน (Lessons Learned) และแนวทางในการแก้ปัญหา / อุปสรรคดังกล่าว

ทัศนคติ และความกระตือรือร้นของผู้เรียน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการขับเคลื่อนการเรียนรู้ในวิชานี้ มีผู้เรียนจำนวนไม่น้อยที่ยังไม่เห็นแนวทางการทำงานในอนาคต และยังคงคิดว่าการผลิตรายการโทรทัศน์ไม่ใช่เรื่องง่าย ตนเองไม่สามารถทำได้ และถอดใจ ยอมแพ้ในที่สุด

การแก้ปัญหาดังกล่าว ต้องอาศัยการหมั่นพูดคุยเป็นรายกลุ่ม หรือรายบุคคล เพื่อตรวจสอบความคิดทัศนคติในการทำงาน ปัญหาที่ทำงานไม่สำเร็จ และโน้มน้าวใจให้เปลี่ยนวิธีคิด ปรับทัศนคติในการทำงานให้ดีกว่าเดิม ชมเชย และสร้างความภาคภูมิใจในผลงาน และสร้างความรู้สึกรักการเป็นเจ้าของผลงาน (Sense of belonging) ให้เกิดขึ้น

10. ผลลัพธ์ หรือความสำเร็จที่เกิดขึ้นคือ

ความสำเร็จของการออกแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้ วัดความสำเร็จได้ 2 มิติ คือ ผลการเรียนรู้ รายวิชา การเขียนบทและการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ และ GPA Class มีแนวโน้มที่ดีขึ้นรวมถึงนักศึกษามีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อการเรียนวิชาการเขียนบทและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ และอีกมิติ คือ ผลงานนักศึกษาที่ได้มาตรฐานเพียงพอต่อการออกอากาศ และการต่อยอดพัฒนาของนักศึกษาในการแข่งขัน เข้าประกวดบนเวทีระดับชาติ

มิตินแรก ผลการเรียนนักศึกษา รายวิชา การเขียนบทและการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ นักศึกษาที่ได้ผลการเรียนระดับดีมาก (A) มีจำนวน 64 คน นักศึกษาที่ได้ผลการเรียนระดับดี (B+) มีจำนวน 35 คน จากนักศึกษาที่ลงทะเบียนทั้งหมด 121 คน และ GPA Class อยู่ที่ระดับ 3.65 ถือเป็นผลลัพธ์เชิงประจักษ์ แต่อย่างไรก็ดี จากการสรุปบทเรียนของนักศึกษา นักศึกษามีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์ โดยนักศึกษามีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และทำงานอย่างเป็นระบบ มากขึ้น

มิตินที่สอง ผลงานของนักศึกษา รายการ “ก้าวที่แสนไกล” ตอน อุทัยธานี ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ กับจังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี และเป็นสื่อในการแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ร.9 ที่ประชาชนจังหวัดอุทัยธานี ได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในรายการด้วย และกลุ่มนักศึกษาผู้ผลิตผลงานนี้ ยังเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง ได้อุทิศเวลาเพื่อช่วยงาน ศูนย์ RSU MEDIA อย่างเต็มใจ และได้รับการชื่นชมกลับมาถึงความตั้งใจทำงานอีกด้วย และนอกจากนั้น กลุ่มนักศึกษายังสร้างสรรค์รายการส่งเข้าประกวดในโครงการ U มี IDEA ของ อสมท. ด้วย

.....